

TILAME

Rahmat Fayziy

“Hazrati inson”

romani

Fan- O‘zbek tili

O‘qituvchi- Kamaliddinova Nigora Sirajiddinovna

REJA:

1

- Rahmat Fayziy haqida

2

- Rahmat Fayziy kinossenariylari

3

- “Hazrati inson” romani

4

- Matn yuzasidan savollar

TIIAME

Taniqli adib Rahmat Fayziy 1918-yili Toshkentning Beshyog'och dahasida kosib oilasida dunyoga kelgan. U o'rta maktabni tugatib, elektr mexanika texnikumida o'qidi. So'ng respublika gazetalari, tahririyatlarida ishladi. Uning dastlabki she'riy mashqlari, ocherklari ham gazetalar sahifalarida e'lon qilindi.

Rahmat Fayziy
«O‘zbekfilm» kinostudiyasida
ishlagan. Uning «Sen yetim
emassan», «Yor-yor»
kinossenariylari asosida
ishlangan filmlar o‘zbek
milliy kinosi rivojiga salmoqli
hissa bo‘lib qo‘sildi.
Yozuvchining «Sen yetim
emassan» kinossenariysi
bo‘yicha suratga olingan film
qator xorijiy mamlakatlar
ekranlarida namoyish etilib,
tomoshabinlarga manzur
bo‘ldi.

TIIAME

Rahmat Fayziy 1969-yili shu ssenariy asosida yaratgan «Hazrati inson» romanida temirchi Mahkam ota va Mehriniso opa hayoti orqali oddiy kishilar qahramonligini ko'rsatdi. Rahmat Fayziy «O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan san'at arbobi», «O'zbekiston xalq yozuvchisi», Polsha Xalq Respublikasida xizmat ko'rsatgan madaniyat arbobi faxriy unvonlari bilan taqdirlangan. Yozuvchining qator asarlari rus va boshqa qardosh tillarga tarjima qilingan.

Rahmat Fayziy 1988-yilda vafot etgan.

Hazrati inson *(romandan parchalar)*

TIIAME

Mahkam aka Chorsuga yetib kelganida choshgohga yaqinlashib qolgan edi. Samarqand darvoza tomon yurib, so‘rab-so‘rab, garang chol tushuntirgan bolalar uyini topdi. Sahni keng hovlining o‘rtasidagi oynabandli katta bino, ichi odamlarga to‘la edi. Mahkam aka qatorasiga yonma-yon tushgan uylar oldida turgan bir-ikkita bolaga ko‘zi tushdi-yu, ulardan so‘rab ham turmay to‘g‘ri o‘sha bino tomonga yurdi. Eshikni ochib, ichkariga kirdi. Xonaning to‘ridagi qizil alvon yozilgan stol yonida ko‘krak burma ko‘ylak ustidan kiyib olgan kalta paxtaligining tugmalari yechik, shol ro‘molini yelkasiga tashlagan yoshgina juvon hayajonlanib, gapirib turardi:

TIIAME

- ... Xalqimizning bag‘ri keng, himmati zo‘r. Bolalar kelgandan buyon telefon orqali ham, o‘zлari kelib ham iltimos qilayotganlar ko‘p. Hammalari bag‘rimizga olamiz, otalik qilamiz, onasi bo‘lamiz deyishyapti. Mana, o‘zla- ringiz...
- ...Ukrain bolasini bag‘rimizga olsak, qavm-qarindoshlarimizga quchoq ochgan bo‘lamiz. Rus o‘g‘lonini erkulasak, aziz do‘stlarimizga mehrimiz bo‘ladi. Moldovan go‘dagini voyaga yetkazsak, vatandoshimizning yarasiga malham qo‘ygan bo‘lamiz...
- Haq gap, singlim, - dedi to‘dadan bir chol.
- To‘g‘ri, to‘g‘ri! - degan ovozlar eshitildi.

Mahkam aka katta zalning o‘ng tomonida turgan odamlarga bir-bir qarab chiqdi. Chollar, juvonlar, kampirlar. Bir ayol oldinroqda turgan to‘rt yoshlar chamasidagi qizcha yoniga tiz cho‘kib o‘tirdi. Cho‘ntagidan g‘o‘lak turshak chiqarib unga uzatgan edi, qizning ko‘zлari jovdiradi-yu, olmay, yotsirab, birpas ayolga tikilib qoldi. Ayol turshakni qizning kaftiga solib qo‘ygandan keyingina ohista og‘ziga olib bordi.

Napiroqda yana bir kampir cho‘ntagidan popuklik chiqarib, chap qo‘li bintlanib, bo‘yniga osib qo‘yilgan bolaga berdi. Bola popuklikni oldi-yu, o‘ng qo‘lini kampirning bo‘ynidan o‘tqazib, quchoqladi. Bularni kuzatib turgan Mahkam aka, qoq-quruq kelaverganidan koyindi. «Nima qilsa ham bola bola-da, shu yog‘ini o‘ylamabman-da. Mehrining ham xayoliga kelmaganini-chi...».

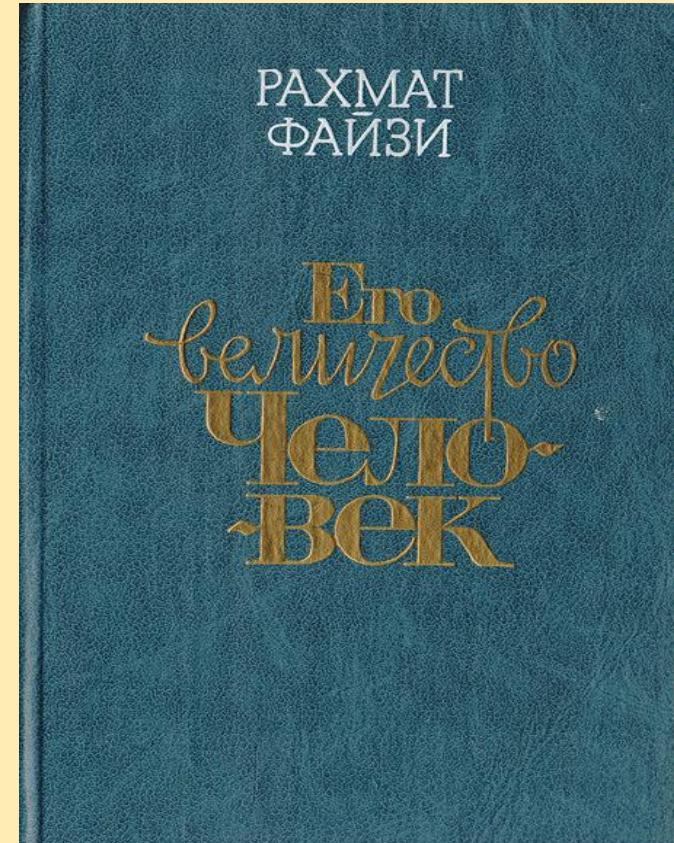

Ish bilan bo‘lib, vaqt o‘tganini ham sezmagan Mehrinisa hayallab qolgan erini o‘ylab, do‘konxonadan chiqqan edi hamki, eshikdan bola yetaklab kirib kelgan erini ko‘rdi.

- Sanga o‘g‘il olib keldim, xotin, - dedi Mahkam aka va Vityaga «borib ko‘rish» deganday imo qildi.
- Zdravstvuyte, - dedi Vitya Mehrinisaning oldiga borib.
- Izdirasti, izdirasti, - dedi tiz cho‘kib, bolaning ikkala qo‘lini kaftida siqarkan Mehrinisa, - voy-bo‘y. Muz-ku. Qani, yura qolinglar. Tanchayam bozillab turibdi. Qorinlaring ham ochib ketgandir!

TILAME

- O'sha ertalabki choy bilan yuribman. Butun shaharni kezib chiqdim. Xotin, kelgan bolayam ko'p, olaman degan undan ham ko'p, ha, tavba.

Vitya notanish tilda gaplashayotgan erxotinga angrayib qolgandi.

Mehrinišaning qulog'iga gap kirmas, kavshandozda bolaning botinkasini yechish bilan ovora edi. Katta, qo'pol botinkaning bog'ichi ulanaverib, tuguntugun bo'lib ketibdi. Mehrinišaning sabri chidamadi, qaychini olib, qirqib-qirqib tashladi. Bir-ikki qiyqimini qo'liga olgan Vitya hayron bo'lib Mehrinišaga qaradi.

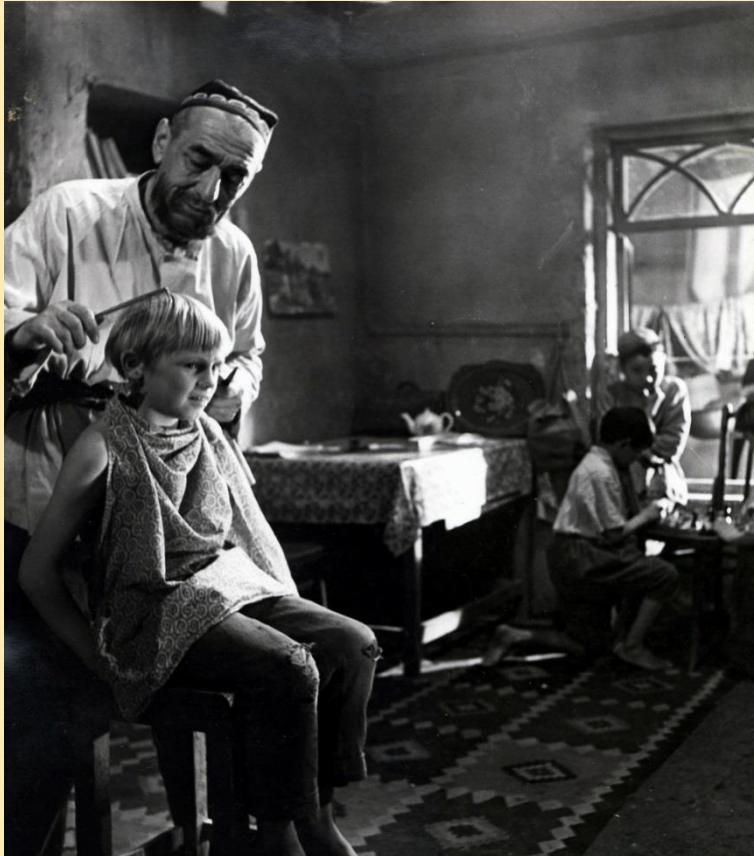
- Endi bog'lab bo'lmaydi-ku buni?
- Yangisini bog'laysan, bolam.
Botinkang ham katta shekilli?
- Katta bo'lsayam butun-ku.
Hammanikidan butuni o'zimniki.
- Boshqalarniki yirtiqmidi? -
Mehrinisha uning ko'ngliga qarab
gapiga quloq solishga urinardi-yu,
dilidan, «sho'rliklar, ko'nikib
qolishgan shungayam», degan fikr
kechardi.
- Seryojaniki poyezdda judayam
yirtilib ketdi. Tagi ko'chib tushdi.
Men sim bilan bog'lab berdim.
- Ajab qilibsan. Odam degan
shunaqa o'rtog'iga qaraydi-da.

TIIAME

- O'rtoq emasdi u menga. Kichkinalar otryadida edi-ku. Baribir qilib bergenlarim bekor ketdi.
- Nega?
- Seryoja bomba tagida qoldi-ku. A? O'ldimi?
- Butun vagon yonib ketdi. Botinkasiyam qolmagandir.
- Bir vagon dedingmi?
- Ha. Bomba vizillab to'g'ri o'sha vagonga tushdi. Bu yerga hech bomba tushgani yo'qmi?
- Bu yer uzoq. Bomba tashlaydiganlar bu yerga kela olmaydi. Qo'rqlama.
- Voy, hali bittayam bomba tushmaganmi?
- Qo'y, bolam, Xudo ko'rsatmasin.

- Bombaning tushishi judayam qiziq bo‘ladi. Vizillagani-chi, odamning ichidayam bilinib turadi, boshdan boshlanib, qoringacha tushib, oyog‘ingizgacha eshitiladi. Juda g‘alati. Innaykeyin, gum etib...

Sandal yonida yostiqqa suyanib, uyning eshigidan Vityaning gaplarini eshitib o‘tirgan Mahkam aka ko‘z oldida urush dahshatlarini chillak o‘yinidek zavqlanib gapiroyotgan bolamas, frontdan qaytgan jangchi turgandek bo‘ldi. Vityaning oyog‘iga o‘ralgan qavat-qavat paytava, qotib ketgan jun paypoqni yechayotgan Mehrinisaning ko‘ngli allanechuk bo‘lib ketdi.

TILAME

- Oyoqlaring karash bo‘lib ketibdi. Mayli, sandalga borib isinib o‘tirgin, saldan keyin cho‘miltirib, oppoq qilib qo‘yaman.

Vitya uyga kirdi. Mahkam aka sandal ko‘rpasini ko‘tarib yonidan joy ko‘rsatdi.

Lug‘at

oynaband - застекленный	sandal (tancha) — низкий квадратный столик, который ставится над
bozillamoq — накаляться	углублением в земляном полу
turshak - сушёный урюк	с горячими углами
hayallamoq —задерживаться, запаздывать	innaykeyin — после того, после этого

Matn yuzasidan savollarga yozma javob bering.

1. Hikoyada qaysi davr tasvirlangan?
2. Mahkam akaning maqsadi nima edi?
3. O‘zbek xalqi yurtimizga kelgan yetim bolalarmi qanday kutib oldi?
4. Yetim bolalarning og‘ir ahvoli tasvirlangan joylarni topib, daftarga yozing.

Uy vazifasi. R. Fayziyning “Hazrati inson” asarini o’qing va mazmunini so‘zlab bering.

E‘tiboringiz uchun
rahmat!